

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

meg a helységneveket, melyek a nemzeti nevet viszhangozák, többiben mindkét hazában nyom nélkül kihaltak, vagy más nemzetekbe beléolvadtak.

„Egyébaránt, hogy mily tekintetben állott hajdan az örmény név a magyarok és azok Árpád-házi királyai előtt, tanúsítja Jeruzsálemi András tette, ki hogy lábát keleten megvesse hasonnevű fiát Endrét, Leó örmény király leányának jegyezte el, oly feltétel alatt, hogy a magyar király Leónak örököse legyen Antiochia fejedelmi székén, és csak Leónak közbejött kora halála akadályozta meg a két udvar és két nemzet közt czélbavett házasság által kilátásba helyezett szorosabb egyesülést — írja Szalai László.”

„A mostani örmények egy más, az előbbiektől különvált s különböző időben és okokból Armeniából kiszármazott és Erdélyben megtelepedett gyarmatnak ivadéki.”

„Tudjuk, hogy ezek 1672-ben jöttek Erdélybe; tudjuk, hogy ázsiai honjuk melyik vidékének és városának voltak egykor lakói; ismerjük az okokat, melyek őket eredeti hazájok és lakhelyeik odahagyására és új haza keresésére indították. Fennmaradt emléke azon sokszoros veszélyeknek, melyek őket hosszadalmas útvonalon, különböző országokban és népek közt érték, míg végre Erdélyben megállapodtak.” (249 l.), Szerk.

Az örmények Európában és különösen Austria-Magyarországon. *)

Gochlert után fordította és jegyzetekkel kísérté:

Dr. GOPCSA LÁSZLÓ.

I.

Az örmények hasonlóan az izraelitákhoz, kisázsiai szülőföldükről az ó-világ csaknem minden országában elterjedtek. Találjuk őket egész Ázsiában a chinai birodalom ha-

*) Bécsben ezelőtt 9 évvel kiváló szakferfiak közreműködésével »Rundschau für Geographie und Statistik« című irodalmi vállalat indult meg, melynek idei februári száma 83—86. lapján jelent meg e cikk a tudós Dr. Gochlert Vincze tollából.

táráig, Északafrikában, különösen Egyiptomban és majdnem minden országában Európának, kivált a kereskedő- és kikötővárosokban. — Szervezett tömegekben a Balkán tartományokban, európai Oroszországban, Lengyelországban, Galicziában, Bukovinában, Magyarországon és Erdélyben lépnek fel. — Számuk Konstantinápolyban 200.000-re becsülhető és ott a kereskedések és banküzletek legnagyobb része az ő kezükben van; mindazonáltal az Európában élő örmények száma alig éri el a milliót, melyből körülbelül 7500 Austria-Magyarországra esik.¹⁾

Az örmények legnagyobb egyetértésben élnek, nyelvükhöz, vallási alapelveikhez hiven ragaszkodnak és más nemzetekkel való minden összevegyülést kerülnek az által, hogy más hitfelekezetbeliekkel nem kötnek házasságot.

Európában ide s tova 600 év óta tartják fenn nemzeti sajátágaikat és keleti szokásaikat. Leginkább a kereskedéssel foglalkoznak, a mely által aztán nagy gazdagsághoz jutnak; Galicziában nagy földbirtokosságig is felemelkednek és némely tekintélyes család osztrák nemességet is nyer, melyből mi csak Romászkán bárókat akarjuk említeni.

A hágyományok szerint az örmények a XIV-ik század kezdetén Örményországból Északoroszországba, Ukrajnába és Moldovába vándoroltak és onnan Lengyelországba, Galicziába és Bukovinába jöttek. — Az örmények Erdélybe leginkább Moldovából és Bukovinából származtak. — A Szucsavában élő örmények pedig különösen kérkednek avval, hogy ők a kisázsiai Áni²⁾ városból származtak, a mint ezt egy fenntartott kézirat is bizonyítja.

Vallás tekintetéből az örmények katolikusokra és schismaticusokra oszlanak. Az elsők „egyesülteknek” is hívatnak; elismerik a pápát, mint lelki főpapjukat és

¹⁾ Az író igen hiányos adatokból dolgozott. — Galiczia- és Bukovinában van 6000 és Magyarországon 15—18000 örmény. Lásd Csákédsián Efrem »Örmények történelme — Bádmuthiun Hájoc« Bécs, 1872. 410 lap. Szerk.

²⁾ A Pakraduni-házból származó örmény fejedelmek egykori székhelye, mely 1313-ban földrengés által egészen elpusztult; nagy-szerű templomainak hatalmas romjai és maradványai ma is jelzik ezen városnak egykori nagyságát és fényét.

vannak saját érsekeik¹⁾ és püspökeik; míg az utóbbiakat „nem egyesült örményeknek,“ „Gregorianistáknak“ (Eutyhianistáknak) és Ausztriában a legújabb hivatalos elnevezés szerint a „keleti egyházhoz tartozóknak“ nevezik, az ecsmiádzini (Եջմիածին kolostor Eriwan mellett) patriarcha, mint lelki főpapjuk alatt állanak, kinek csak azon joga van, hogy püspököket nevez ki, a szent olajat megszenteli és azt kiosztja.

A schismaticus örmények vallástanok tekintetében abban a pontban különböznek a többi örményektől, hogy „de primatu Papae, de purgatorio, de particulari iudicio et de statu animarum post mortem;“²⁾ továbbá, hogy a bérnialást és utolsókenetet nem számítják a szentségek sorába, a szent áldozatnál a bort a vízzel nem vegyítik és nem hiszik a tisztítóhelyet.

A Bukovinában, Galicziában és Erdélyben lakó egyesült és schismaticus örmények békésen élnek;³⁾ Erdélyben és Galicziában az egyesült, Bukovinában pedig a nem egyesült örmények találhatók nagyobb számban.

Sohasem hiányzott a törekvés arra nézve, hogy e két különböző vallásfelekezet egyesüljön, különösen, hogy a schismaticusok az egyesültek részére megnyeressenek; egyrészt a pápák, másrészt pedig az államkormányok jártak el mindenkor ez ügyben. — Ausztriában I. Ferencz császár uralkodása alatt Korbul J. apát az örmény kath. érsek segítségével 1795-ben mindent elkövetett, hogy a gregorianusokat az egyesültek részére megnyerje; később ismételtén 1811-ben a Bécsben összegyűlt mechtarista atyák⁴⁾ ezen

¹⁾ Az örmény katolikus érsek jelenleg (Isakovics I.) Lembergben székel.

²⁾ A mi azt jelenti, hogy nem ismerik el a pápa főnökségét, Szentléleknek csak az Atyától való származását vallják; nem hisznek a purgatoriumban, a részletes ítéletben és a lélek halhatatlanságában.

³⁾ Az erdélyi örmények között ma már schismaticusok nem léteznek.

⁴⁾ P. Mechtar, az örmény keresztény kongregácziának alapítója, a kereszténység és örmény nyelv terjesztésére 1717-ben Velenczében a Szent Lázár szigeten egy kolostort alapított, melyből később egy második kolónia Triesztbe tétetett át. — Ezen kolóniának egy része 1811-ben Bécsbe helyeztetett át, a hol részükre a capucinusoknak a Neustiftgasseban (VII. kerület) fekvő temploma és kolostora engedtetett át.

kísérleteket ismételték, melyek azonban makacs ellenállásra találtak. — Ezen ellenzés legnagyobb részt a Szucsavában élő schismaticusoktól indult ki, kik II. József császár alatt szabadalmat nyertek, hogy lelkészeiket saját anyaföldjükről hívassák be. — Ezen szabadalmat a gregorianusok részére Arghusianow J. nevű astrachani érsek eszközölte ki, a ki 1785-ben Cobenzl Lajos grófhoz, a szentpétervári osztrák követhez azon kérdést intézte, vajon szabad-e neki felségkérését a Bukovinában élő schismaticusok részéről előterjeszteni.

Ezen felségkérés az akkori időviszonyokat igen jellemzi, olyannyira, hogy teljes tartalmának visszaadása felette érdekes. — A kérvény örmény nyelven van szerkesztve s fordításban következőleg hangzik:¹⁾

„Jézus Kristus kegyelme, szerencse és üdv kísérje a legfényesebb és a legyőzhetetlen római császárt és királyt!

Az utánozhatatlan emberszeretet, — mely által Felséged magát, mint mintaképet állította oda az egész világ elébe hasonlóan a jótékony naphoz, mely minden lényt, de különösen Felséged szerencsés alattvalóit új életre ébreszti, — védelmező igazság, bölcseségnek tükröje és az az utánozhatatlan erény, mely az örökkévalóság betűivel van feljegyezve és a mely a legtávolabbi népek bámulatát felkölti, ad nekem erőt, hogy Felséged legmagasabb trónjához közeledjek, mely előtt legmélyebb alattvalói hódolattal leborulok és legfenségesebb mély tisztelettel előterjesztem, hogy Szucsává városa azzal, a mi hozzátartozik, fennállása óta Felségednek legszerencsésebb birodalmához van kapcsolva; mert sokan hítsorsosaim közül Felségednek legkegyelmesebb oltalmát élvezik, a mely által Felséged ugyanazon alattvalóit boldogítja. A földi javak bőségének birtokában gondoskodtak a nevezett örmény keresztények lelkük üdvösségéről, de püspöknek és papoknak hiánya miatt a hit gyakorlatában akadályozva vannak, dacára annak, hogy régi szokásaikhoz, nyelvükhöz és erkölcsükhöz hívek maradtak és Felséged jö-létéért imádkoznak.

¹⁾ Az udvari Kancellária levéltárában (most a belügyminis-teriumban) található.

Ez ügyben irtak Lukács ő szentségéhez, az örmény egyház istenfelő patriarchájához és főpappához, ki a nagy csodatevő Gergelynek kegyelemhelyén, az egykori eesmiá-dzini kolostorban, az Árarat hegy tövénél lakik és kérték mély alázattal, mint ez a hívő keresztényhez illik, hogy híveinek pásztort küldjön.

Ő szentsége különös jóindulatából kegyeskedett az én és — mert az én lelki hatalmam Szucsává határáig terjed ki — ezen szükölködő keresztényeknek is kérését teljesíteni. — Miután én ezt a legfelsőbb és legkegyesebb engedély nélkül nem vagyok képes teljesíteni, egész alázattal borúlok Felséged lábaihoz és kérem legnagyobb alattvalói hűséggel, hogy, miután Felségednek cs. kir. államaiban minden vallás részére szabadság és oltalom biztosítatik, hasonlóképen legkegyelmesebben megengedni méltóztassék, hogy Lukács ő szentsége, a mi istenfelő patriarchánk vagy én, egy néhány lelkipásztort a Szucsávéban elhagyatott ó-hítű keresztények számára küldhessünk, hogy ezen keresztények a mint a Felségednek legbölcsebb törvényei iránti engedelmisségben hívek, azonkép az Isten iránti hitben is változhatatlanok legyenek.

Az egész világon ismeretes ó-hítű örmény nemzet Istenéhez intézendő imáiban ismételni fogja, hogy előbb fog a világ elenyészni, mint a mi szívünk érzetei, mely által minket a legmagasabb kegy szerencsésé tesz.⁴

Legalázatosabb kérésem legmagasabb meghallgattatása reményében vagyok Felségednek legengedelmesebb alattvaló szolgálja:

Arghusianow József,

az ó-hítű örmények astrachani érseke, Oroszországban, mart. 15. 1787.

Az örmények létszáma az utolsó 25. év alatt tetemesen leszállott úgy Austriában, mint Magyarországon, s minthogy egyéb adataink nincsenek, ez valószínűleg a kivándorlásnan tulajdonítható. ¹⁾

¹⁾ Hazánk statistikájára vonatkozólag e feltevés nem mondható helyesnek, miután Magyarországon az örmények időnként észlelt létszámának fogyása korántsem tulajdonítható a kivándorlás következményének, e hazában magát jól érző csekély néptöredéknek semmi oka sem levén a kivándorlásra; hanem ez, azon kivált az utolsó népszámlálás alkalmával észlelt körülménynek tudható be,

Az örmény isteni tiszteletnek (liturgia) szép jellegei.

Irta: DUHA S. DÁVID.

Az örmény isteni tisztelet a keleti egyház lerégibb és legszebb isteni tiszteleteinek egyike.

A híres Lebrun (olv. Lébrön) benzés atya, ki ennek tekintélyes régiségét kimutatta, azt mondja, hogy ez a negyedik század vége felé, vagy az ötödiknek elején iratott ¹⁾ Azonban eredeti kútforrások után ítélve, ezen régiségről biztosabb tudomást szerzünk és úgy találjuk, hogy az örmény misének szertartásai szent Vazul és szent Athanáz liturgiájának mintájára alakulva, már a negyedik század elején, az örmény nemzet apostolának Világosító szent Gergelynek idejében léteztek, vagy legalább is Nagy szent Nerszesz idejében, ki aranyszájú szent János előtt élt.

Később — az ötödik század kezdetén — az örmény liturgia, mely imitt-amott aranyszájú szent János liturgiájából is felvett egyetmást, jobb rendszert és egy különös jelleget öltött magára; azért is e két liturgia között nagy hasonlatosság létezik, kiváltképen ama részben, mely a misének első felét — katekumenák — képezi.

Ezen javítás vagy is változtatásnak szerzői magok az örmény tudorok (vartábed) voltak, kik ez idő tájban — ekkor élte az örmény irodalom is klasszikus vagy arany korszakát — a szentírást örmény nyelvre fordították olyan szép nyelvezettel, mely már a liturgiában, illetőleg a misében is feltűnik.

Liturgiáknak tehát az összes szertartásokat — czeremóniák — és imádságokat véve tekintetbe, ezen két fő jellege van: tekintélyes régiség és klasszikai nyelvszépség; e

hogy az »egyéni lapokon« feltett azon kérdésre: „*Mi az anyanyelve?*“ az örmények — kik e hazát alkotó magyarokkal kétszázados ittlétük alatt annyira összeforrtak, hogy még saját anyanyelvüket is elfelejtették — csak magyaroknak irhatták be magukat. — Innen magyarázható meg egyúttal az a feltűnő statistikai jelenség is, hogy e hazában levő összes nemzetiségek közül — a magyarul beszélők közül — 88 és $\frac{1}{2}$ %-el legelső helyen az örmény áll! (Lásd: Lang — Jekelfalusifele statistika I. köt. 135. l.) Fordító.

¹⁾ De Lit. Arm. Diss. X. §. 4.

Ehhez hasonló a déli, vagy királyajtó homlokzata is, csakhgy ennek oszlopai, henger és hasáb alakokból vannak összetéve; az oszlop fejeken pedig már hármassorú díszítéseket találunk.

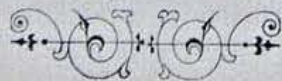
Az egyház ablakai keskeny nyílásúak és magasak; az ajtók fölötti ablakok homlokzatának felső részeit vízszintesen fekvő kövek képezik, míg a többiek, valamint a toronyablakok felső részének zárkövei félkörös ívvel bírnak. Mindkét oldalon levő ablakot köröskörül különböző rosetták díszítik; a félkör ívvel bíró ablakok fölött kettős sorú párkányzat vonul el. Végre az ezek között levő karesú, magas oszlopok által tartott ívek adják meg a stílszerű építés harmoniáját.

Négy önálló közép-oszlop fölött, az épület közepét torony foglalja el, mely aránylag alacsony és kúp alakú fődéllel bír. — A torony oldalán látható félkörös ívű ablakok, keskeny nyílásúak. . . . Ott, hol a templom- és torony-fedél a falakkal érintkezik, párkányzatot találunk. . . .

A templom benseje és körzete kő-romokkal van elborítva. . . . Fájdalommal telik az útas szíve midőn látja, hogy miként pusztulnak még maradványai is azon nagyszerű épületeknek, melyeket a hazaszeretet létesített. Pusztulnak; mert nincs ki gondozza; mert elmúlt a Pákráduni uralom dicső fénye. Vége már az egyházi ünnepélyességeknek is, melyeket e székes egyházban tartottak; a rég mult idők nevezetes kulturájáról már csak e romok beszélnek. — Eloszlott a patriarchai fény; megszűnt itt az isteni szolgálat és ezek helyét a pusztulás s néma csend foglalja el! . . .

Ott hagyták kényszerült őseink, pompás templomaikat és nagyszürű városukat; — de az unokák, kiknek a dicső magyar nemzet alkotmányos országában lakóhelyet adott, itt az új hazában új szentegyházakat és csinos két várost építettek maguknak.

Azonban az unokák itt sem vesztegelnek tétlenül, hanem szorgalmas munkásság által igyekeznek e szabad, áldott hon melynek üdvös javát testtel-lélelkel előmozdítani legszentebb kötelességüknek tartják, — hasznos fiaivá lenni.

Az örmények Európában és különösen Austria-Magyarországon.

Gochlert után fordította és jegyzetekkel kísérte:

Dr. GOPCSA LÁSZLÓ.

II.

J. Metzburg (a cs. kir. főszámvevőszék alelnöke és tulajdonképeni megalapítója az osztrák statistikai bureau-nak) osztrák statistikai kézikönyvében

1830-ban a Galicziában és Bukovinában élt örmények számát	6000-re
” a Magyarországon és Erdélyben élt örmények számát	7100-ra
1857-ben a Galicziában és Bukovinában élt örmények számát	4720-ra
” a Magyarországon és Erdélyben élt örmények számát	6980-ra
1880-ban a Galicziában és Bukovinában élő örmények számát	3872-re
” a Magyarországon és Erdélyben ¹⁾ élő örmények számát	3320-ra

teszi.²⁾

Csörnig: „Ethnographiájában“ 1846-ban a galiczi és bukovinai örmények számát 5380-ra, a magyarországi és erdélyi örményekét pedig 12.000-re teszi. — Ezen utóbbi túl-magas szám azonban valószínűleg tévedésen alapul.³⁾

Ha már most az utolsó 50 évre vonatkozó egyes számadatokat összehasonlítjuk egymással, úgy a következő áttekintést nyerjük:

¹⁾ Metzburg, Csörnig előtt ismeretlen az unio-törvény.

²⁾ Hazai hírneves statisztikusok, köztük Keleti Károly, nem egyszer mutatták ki, hogy mindazon népszámlálási adatok, melyek hazánkra vonatkozólag 1857 előtt, mint az első rendszeres népszámlálás előtt közzététettek — sok tekintetben nem bírnak teljes megbízhatósági jellel. Fordító.

³⁾ Nem alapul tévedésen! A mondott számnál is több örmény van az erdélyi hazarészben és Magyarországon. — Kővári László »Erdélyi statisztikája« című jelentékeny művében (Kolozsvár, 1847. 191 lap) ezeket mondja: Minthogy alig van falú, hol örmény ne lakjék, városainkban pedig a kereskedők belőlük telnek: számukat bátran tehetni 10000-re. Szerk.

Ország	1830	1846	1857	1880
Galiczia . . .	—	3.160	2.407	2.430
Bukovina . . .	—	2.224	2.313	1.442
összesen	6.000	5.384	4.720	3.872
Magyarország	1.100	3.000?	1.079	} 3.320
Erdély . . .	6.000	9.000?	5.909	
összesen	7.100	12.000?	6.988	3.320
Végeredmény	13.100	—	11.708	7.192

A visszaesés a lefolyt 50 év óta mintegy 14²⁰/₁₀₀ és ez legnagyobb részt a magyarországi tartományokban tapasztalható, hol is ennek főképp az elnemzetlenesedés az oka.¹⁾

A visszaesés Austria-Magyarországon főképp 1857-en innen lépett fel és pedig Magyarországra nézve 54⁰/₁₀₀, Austriára nézve pedig 18⁰/₁₀₀ fogyatkozás észlelhető; nemcsak itt, hanem Galicziában, Bukovinában is nagymérvű csökkenés mutatkozik.

Az egyes ausztriai tartományokon belől lakó örmények száma is 25 év óta hanyatlott, különösen azoknak, kik Bukovinából Galicziába vándoroltak, — a hová gazdag örmény földbirtokosok, névszerint Nikorovits G. Sniatinyból törzsrakonaival ment helyet cserélni.

A mily aránytalanul lakják az örmények a bukovinai és galicziai kerületeket, ép oly aránytalanul oszlanak szét a fővárosokban is, a mint ezt az alább közlendő táblázatos kimutatásból lehet észlelni.

E kimutatásból kitetszik, hogy míg az örmények száma 23 év óta Lemberg városában, a kolomeiai és sniatiny kerületekben több mint megháromszorosodott, addig a kutyi kerületben nagy visszaesés tapasztalható. — Bukovinának Csernovitz és Vischnitz városai kivételével, az itt

¹⁾ Az író »magyarországi tartományok alatt,« valószínűleg Erdélyt érti. — Ez helytelen, miután tudvalevőleg ma Erdély nem képezi tartományát Magyarországnak, hanem avval teljesen össze van olvadva. Fordító.

megnevezett kerületekben, különösen a szucsávái kerületben történt fogyatkozás.¹⁾

Bukovina megszállása idején 1775-ben Szucsáva város volt főhelye az örményeknek, különösen a schismaticusoknak. — 1781-ben élt ezen városban 129- és 1825-ik évben 240 család. Ma itt már csak 558 örményt mutatnak ki. — Itt az örmények saját községet képeznek és birtokolják a zamkai és mitokai tanyákat (Szucsáva mellett), melyeknek jövedelmeiből papjaikat (két plebaniai kerületben) fizetik és iskolaikat, melyekben a tanulók örmény nyelven nyernek oktatást és nevelést, tartják fenn.

Város vagy tartomány	Népszámlálás		Emelkedés + Esés —
	1857	1880	
	örmények		
G a l i c z i a :			
Lemberg (város) . . .	56.	192.	+ 136.
Bodhorodeczany . . .	131.	35.	— 96.
Horodenka	129.	172.	+ 43.
Kolomeia	48.	177.	+ 129.
Kuty	1052.	843.	— 209.
Sniatyn	171.	519.	+ 348.
Stanislaw	95.	102.	+ 7.
Tysmienice	150.	61.	— 89.
B u k o v i n a :			
Cernovitz (város) . . .	171.	276.	+ 105.
Kotzman	168.	87.	— 81.
Sadagora	171.	49.	— 122.
Sucsawa	1180.	558.	— 622.
Wischnitz	56.	196.	+ 140.
Zastawna	155.	91.	— 64.

Az Erdélyben élő örmények most leginkább az egyesült valláshoz tartoznak²⁾ Főhelyük: Erzsébetváros (ezelőtt

¹⁾ Az örmények száma ugyanazon időközben Bécsben 530-ról 284-re, Triestben pedig 53-ról 4-re olvadt le.
²⁾ A hazai örmények beköltözésük (1672) után nem sokára egyesültek a róm. kath. egyházzal; azóta közöttünk egyetlen egy nem egyesült sincs! Szerk.

főhelye a schismatikus örményeknek) Gyergyó-Szent-Miklós és Szamosujvár.²⁾

Magyarországon az örmények gyér számban fordulnak elő.³⁾

A bécsi mechtáristák örömnépe.

(1887. Ápril 11.)

E folyóirat tisztelt olvasói előtt bizonyára tudva van, ama érzékenyen lesújtó veszteség, mely tavál váratlanul a bécsi derék mechtáristákat érte. Dr. Esztegár Vártán selimbriai érsek- és rendfőnöknek elvesztése okozta a sebet, melynek fájdalma határtalan, végnélküli....

De az öröm ragyogó napja nem késett, kellemes mosolyával enyhítő balzsamot csepegtetni a mélyen megsebzett, lesújtott szivekbe.

1886 augusztus 19-én az elhagyott nyáj új pásztorát, az elárvult család új atyát lelt, édes vigaszul az elvesztettnek helyébe.

Az érdemes rend tagjai a szokásos módon ejtették meg a választást és a közbizalom egy olyan férfiúban összpontosult, kit méltán lehet a nagyok közé sorozni. Áydin Árzen méltó arra, hogy a bécsi tudós mechtáristák feje legyen. Ő, ki a nagyságot egyszerűséggel, a megérdemelt méltóságot a legkedvesebb finomsággal tudja párosítani. S ime! ki fényt, mely úgy is mostoha, sohasem űze, nagygyá lesz.

Igen! a fény és méltóság kereste fel őt, s szerénységének jutalmául a főapáti székbe ülteté. Szentséges atyánk, dicsőségesen uralkodó XIII. Leo pápa pedig salamina-i érsekké nevezte ki.

Áydin Árzen 1825 január 19-én született Konstantinápolyban, jámbor és vallásos szülőktől. 1840-ben a bécsi

²⁾ Az író itt elfelejti megemlíteni még Csik-Szépvíz nagyközséget. Fordító.

³⁾ Ebben igazán van czikkirónak, amennyiben a mondott eljárás szerint keresztülvitt legutóbbi (1880) népszámlálás statisztikai adatai az «egyéb nemzetiségek» rovatában az örmények számát csak 3320-ban mutatják ki. — Ez pedig ugyancsak elenyésző kis szám a 15 millionyi lakosságban! Fordító.

mechtáristáknál novicius lett. 1845-ben pappá szenteltetett. Mint pap különféle hivatalokat viselt; helyét mindenkor önfeláldozó szorgalom- és lelkiismeretes pontossággal töltötte be; méltóságot nem hajhászva, egyedül Istennek szentelése életét 1886-ban a rend főapátjának választá meg és 1887-ben érseki rangra emeltetett.

Érsekké fölszentelése e hó 11-én ment végbe.

A bécsi mechtárista rendre nézve e nap kettős örömnépe.

Nemcsak új főpapját látja ekkor az érseki méltóság fényében, hanem Kelet örmény kath. patriarchája, a nagynevű Ázárián eszme-gazdag beszédeiben, ki e napon szentelése fel Salamina érsekét, — gyönyörködik.

Az ünnepély 9 órakor vette kezdetét.

A pompásan felékesített, fény-árban uszó templom, a szó szoros értelmében zsúfolva volt; itt voltak a legnagyobb méltóságok is... és várták a nagy vendéget.

A jelzett órában indult ki az érseki lakból a díszmenet, mely a szerzet kapuján áthaladva, körmenetileg, a templom fő-bejáratán átment az oltárhoz. A menetet Ázárián patriarcha zárta be, kinek kísérője volt dr. Angerer címzetes püspök és dr. Gruscha tábori apostoli helyettes (tábori püspök.)

A sz. mise teljes segédlettel vette kezdetét. Evangelium előtt, a felavatandó érsek, háromszori térdhajtás után a patriarcha elébe járult, kit ez a szokásos keleti szertartás elvégzése után az Ur hős bajnokává felkent. A mise részt, mely az evangelium után következett, a patriarcha és az érsek együtt végezték...

Míg vigyázó szemünk ezen elbájoló, magasztos ténykedést nézte, addig az örömtől áradozó, nemes lelkek fülei olyan ritka-szép énekekben gyönyörködtek, melyeknek főséges dallamai nem annyira emberi — mint inkább seraphi hangokhoz hasonlítottak. Ezen, nem közönséges énekek kellemes összhangját a szépnek, nemesnek, élvezetesnek, — a valóban művésziességnek vegyüléke képezte; az egyes zene-darabok annál lélekemelőbbek voltak, mert szöveggént az örmény mise részek voltak feldolgozva.